

Vuosiluokat 7–9

Yhteinen katsomusaine

Oppiaineen tehtävä

Yhteisen katsomusaineen merkitys korostuu nykymaailmassa, jossa kulttuurien moninaisuus lisääntyy. Katsomusaine mahdollistaa dialogin eri elämänskatsomusten ja uskontojen välille ja näin voidaan välttää ennakkoluuloja ja asenteellisuutta erilaisuutta kohtaan. Yhteisen katsomusaineen tarkoitus on tarjota oppilaille mahdollisuus käydä tutun ja turvallisen luokkaryhmän kanssa keskustelua eettisistä ja moraalisisista kysymyksistä sekä tuoda esille erilaisten ajattelutapojen yhtäläisyyksiä että eroavaisuuksia. Yhteinen katsomusaine pyrkii lisäämään oppilaiden kykyä mukautua erilaisiin ympäristöihin, tehdä yhteistyötä eri tavoin ajattelevien ihmisten kanssa eli lisätä demokraattisia kansalaistaitoja ja yleissivistävää tietopohjaa.

Katsomusaineen opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Yhteisessä katsomusaineessa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Siksi opetukseen pyritään sovittamaan oppilaan omaa ajattelu- ja kokemusmaailmaa.

Yhtenä yhteisen katsomusaineen opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Oppiaine tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä.

Katsomusaineen opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää. Opetuksessa tutustutaan uskontojen sekä erilaisten katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä.

Opetus tukee oppilaan itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämäntaitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaalle aineksia oman identiteetin, elämänskatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Katsomusaineen opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitseväiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi.

Yhteisen katsomusaineen opetusta järjestetään vuosiluokilla 7 ja 9. Vuosiluokka 8 on eriytettyä siten, että evankelisluterilaisen, ortodoksisen ja katolisen uskonnon, elämänskatsomustiedon sekä islamin opetus järjestetään mahdollisuuksien mukaan omina ryhminään opetussuunnitelman mukaisesti.

Arviointi

Päättöarviointi tehdään yhdeksännellä luokalla huomioiden sekä yhteisen katsomusaineen opintojen tavoitteiden saavuttaminen että kahdeksannella luokalla suoritettu eriytetyn oman katsomusaineen opetuksen tavoitteiden saavuttaminen. Päättöarvioinnissa painotetaan siis lähinnä kahdeksannella luokalla annettua arvosanaa ja yhdeksännen luokan arvosanaa. Tarkemmat kriteerit päättöarvioinnin arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 löytyvät evankelisluterilaisen, ortodoksisen ja katolisen uskonnon, elämänskatsomustiedon sekä islamin opetussuunnitelman perusteista.

Uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus.

T2 ohjata oppilasta syventämään tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista.

T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen.

T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja.

T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin.

T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuisia merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.

T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin.

T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan.

T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla.

Elämänskatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokille 7–9

T1 Tutustua katsomuksellisiin käsitteisiin.

T2 Tutustua eri kulttuureihin, katsomuksiin ja Unescon maailmanperintökohteisiin.

T3 Ymmärtää eri uskonnottomia ja uskonnollisia katsomuksia ja niiden vuorovaikutussuhteita sekä ymmärtää tiedon ja tutkimuksen merkityksen katsomusten arvioinnissa.

T4 Tutustua uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteisiin.

T5 Tuntea katsomusvapauden merkitys ihmisoikeutena.

T6 Tunnistaa erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja ja ymmärtää niiden perustelut.

T7 Ymmärtää maailman moninaisuus ja ihmisten yhdenvertaisen kohtelun merkitys.

T8 Tunnistaa elämän eettisiä ulottuvuuksia ja oppia kehittämään omaa eettistä ajatteluaan.

T9 Tutustua ihmisarvoon ja ihmisoikeuksien merkitykseen ja eettiseen perustaan.

Vuosiluokka 7 (yhteinen katsomusaineen opetus)

Elämänkatsomustiedon opetuksen sisältöalueista opiskellaan pääsääntöisesti S1 seuraavasti:

S1 Katsomus ja kulttuuri: Perehdytään maailmankuvan ja maailmankatsomuksen käsitteisiin. Käydään oppilaan elämänkatsomuksen ja identiteetin rakentamista tukevia keskusteluja. Perehdytään teistisiin ja uskonnottomisiin katsomuksiin nykymaailmassa, etenkin merkittävimpiin maailmanuskontoihin (pl. kristinusko). Tutustutaan valittuihin katsomusten historian ja niiden kohtaamisen käännteisiin sekä arvioidaan katsomusvapauden ja yhdenvertaisuuden toteutumista erilaisissa yhteiskunnissa.

Uskonnon opetuksen (evangelisluterilainen, ortodoksinen ja katolinen uskonto sekä islam) sisältöalueista opiskellaan kootusti S2 ja rajoitetusti S1 aihealueita seuraavasti:

S1 Suhde omaan uskontoon: Käsitellään oman uskonnon suhteeseen muihin uskontoihin liittyviä teemoja. Pohditaan uskonnollista suvaitsevaisuutta ja rinnakkaiseloja

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä ovat uskonnot ja uskonnottomuus maailmassa ja Suomessa, uskontojen tunteminen osana kulttuurista yleissivistystä sekä uskonnot tieteellisen tarkastelun kohteena. Opetuksessa tarkastellaan suurten maailmanuskontojen levinneisyyttä (esim. islam, buddhalaisuus, hindulaisuus, juutalaisuus, Aasian uskonnot), perusopetuksia ja vaikutusta kulttuuriin eri puolilla maailmaa. Tutustutaan lisäksi luonnonuskontoihin ja uusiin uskonnollisiin liikkeisiin sekä uskonnottomuuteen elämänkatsomuksena.

Yhteisen katsomusaineen mukautetut tavoitteet, sisältöalueet ja laaja-alainen osaaminen vuosiluokalla 7

Opetuksen tavoitteet osaaminen	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen
T1 (UE/UI/UK/UO, ET)	S1, S2	L1
T3 (UE/UI/UK/UO, ET)	S1, S2	L2, L3, L6
T4 (UE/UI/UK/UO, ET)	S1, S2	L2, L4, L5, L7
T5 (UE/UI/UK/UO, ET)	S1	L2, L7
T7 (UE/UI/UK/UO, ET)	S1, S2	L5, L6
T10 (UE/UI/UK/UO)	S1, S2	L6

Vuosiluokka 8 (oma katsomusaine)

Katsomusaineiden oma opetus järjestetään omien tavoitteiden ja niihin liittyvien sisältöalueiden mukaan seuraavasti (tarkemmat sisällöt löytyvät oppiaineiden omista opetussuunnitelmista):

Evangelisluterilainen uskonto

Tärkein sisältöalue on S1 eli tutustuminen ja suhde omaan uskontoon. Opetuksessa keskitytään ennen kaikkea kristinuskon historiaan, leviämiseen ja esiintymiseen eri maanosissa sekä Raamatun syntyhistoriaan, sisältöön ja oppiin. Lisäksi keskeisenä sisältönä on perehtyä suurimpiin kristillisiin kirkkokuntiin: katolinen ja ortodoksinen kirkko sekä protestanttiset kirkot, erityisesti luterilainen kirkko.

Elämäkatsomustieto

Tärkeimmät sisältöalueet koostuvat sisältöalueesta S3 ja osin myös S1. Aiheina mm. kulttuurin käsitteen tuntemus ja Unescon maailmanperintäkohteisiin tutustuminen, katsomusten ja kulttuurin kohtaaminen, kulttuurien moninaisuus, tasa-arvo, kestävä kehitys ja aktiivinen kansalaisuus. Lisäksi tutustutaan maailmanuskonnoista kristinuskoon (muut keskeiset maailmanuskonnot käsitelty 7. luokalla yhteisessä katsomusaineessa).

Ortodoksinen uskonto

Sisältöalueessa S1 käsitellään kristillisen kirkon syntyä ja kehitystä ortodoksisen kirkon näkökulmasta. Lisäksi perehdytään luostarilaitokseen ja bysanttiseen aikaan esimerkiksi kirkkotaiteen näkökulmasta. Keskeistä myös uskontunnustus,

jumalanpalvelukset, mysteeriot, kirkkotaide ja kirkkomusiikki sekä kirkkovuosi kirkon opin ilmentäjänä. Perehdytään ortodoksisen kirkon toimintaan Suomessa.

Sisältöalueesta S2 käsitellään muita kristillisiä kirkkoja ja yhteisöjä, keskeisimpinä luterilainen ja katolinen kirkko. Perehdytään ortodoksisiin patriarkaatteihin. Muita sisältöjä ovat myös ekumenia ja uskontodialogi.

Katolinen uskonto

Keskeinen sisältöalue on S1 eli suhde omaan uskontoon. Aiheina on mm. Raamatun ja Tradition tuntemuksen syventäminen, sakramentit ja opin keskeinen sisältö. Tärkeitä sisältöjä ovat kuolema ja iankaikkinen elämä, pyhäksi julistaminen sekä paaviuteen liittyvät opilliset painotukset. Lisäksi käydään läpi kirkon historian tärkeimpiä tapahtumia ja katolisen kirkon asemaa Suomessa.

Sisältöalueessa S2 perehdytään eri kristillisten kirkkojen ja yhteisöjen toimintaan. Etenkin luterilaisen ja ortodoksisen kirkon vaikutus suomalaiseen yhteiskuntaan painottuu. Keskeisinä sisältöinä myös ekumenia ja uskontodialogi.

Islam

Tärkein sisältöalue on S1 Suhde omaan uskontoon, osin myös S3 Hyvä elämä ja rajoitetusti S2 Uskontojen maailma:

S1:n aiheina ovat mm. islam eri puolilla maailmaa ja islamin historia. Keskeisinä sisältöinä ovat islamin monimuotoisuus, sen pääsuuntaukset, modernit islamilaiset liikkeet ja poliittinen islam. Lisäksi tärkeinä sisältöinä ovat Koraanin ja perimätiedon kokoamisen historia, rakenne ja tulkinnat, islamin opilliset perusteet ja uskonnollisten velvollisuuksien vaikutus elämän eri osa-alueisiin sekä islamin kulttuurivaikutus taiteessa ja tieteessä. Jäsennetään omaa suhdetta islamiin, suomalaisuuteen ja islamilaiseen maailmaan.

S2:n aiheena tutustutaan maailmanuskonnoista kristinuskoon (muut keskeiset maailmanuskonnot käsitelty 7. luokalla yhteisessä katsomusaineessa).

S3:sta käsitellään islamilaisen etiikan rakenne, teot ja niiden seuraukset sekä islamilaisen lain tulkinnat yhteiskunnassa ja muslimiyhteisössä. Pohditaan islamilaisen lain suhdetta lainoppiin ja lakikoulukuntiin sekä perehdytään islamilaisiin käytöstapoihin.

Vuosiluokka 9 (yhteinen katsomusaineen opetus)

Elämänkatsomustiedon opetuksen sisältöalueista opiskellaan pääsääntöisesti S2 ja osittain myös S3 seuraavasti:

S2 Etiikan perusteita: Tutustutaan etiikan peruskysymyksiin ja pääsuuntiin. Pohditaan hyvän elämän lähtökohtia ja yleisinhimillisiä arvoja: totuus, hyvyys, kauneus ja oikeudenmukaisuus. Perehdytään teon eettisen arvioinnin näkökulmiin, kuten teon tahallisuuteen, tekijän tarkoitukseen ja teon seurauksiin. Sovelletaan eettistä lähestymistapaa ja käsitteistöä nuorten arjessa esiintyviin tilanteisiin. Perehdytään sosiaalisessa mediassa ja muissa tiedotusvälineissä esiintyviin ajankohtaisiin kysymyksiin eettisestä näkökulmasta. Tarkastellaan kulttuurista moninaisuutta rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä.

S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus: Perehdytään ihmisarvoon, ihmisoikeuksiin ja ihmisten väliseen yhdenvertaisuuteen. Tutustutaan ihmisoikeuksien kehitykseen ja ihmisoikeusloukkauksiin, kuten holokaustiin. Tutustutaan erilaisiin käsityksiin ihmisen ja luonnon suhteesta, esim. humanistiseen, utilistiseen, mystiseen ja luontokeskeiseen. Perehdytään luonnon ja yhteiskunnan kestäväen tulevaisuuden mahdollisuuksiin sekä ympäristöetiikkaan liittyviin kysymyksiin kuten eläinten oikeuksiin. Pohditaan, miten voidaan toimia vastuullisesti kestäväen tulevaisuuden hyväksi.

Uskonnon (evangelisluterilainen, ortodoksinen ja katolinen uskonto sekä islam) opetuksen sisältöalueista opiskellaan S3:

S3 Hyvä elämä: Valittavien sisältöjen tulee avata elämänkysymyksiä ja ikäkauteen sekä minäkuvaan liittyviä pohdintoja. Opetuksessa käsitellään ajankohtaisia ja yhteiskunnallisia eettisiä kysymyksiä kuten ekososiaalinen sivistys, osallistuminen ja vaikuttaminen yhteisöissä ja yhteiskunnassa sekä uskonnot rakentamassa yhteiskunta- ja maailmanrauhaa. Sisällöissä tulee korostua opiskeltavan uskonnon etiikka ja muiden uskontojen ja katsomusten etiikka sekä YK:n Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus. Tarkastelun kohteena ovat myös ihmisoikeuksien loukkaukset kuten holokausti. Sisältöjen valinnassa huomioidaan uskonnon ja katsomuksellisten kysymysten merkitys ihmisenä kasvamisessa.

Yhteisen katsomusaineen mukautetut tavoitteet, sisältöalueet ja laaja-alainen osaaminen vuosiluokalla 9

Opetuksen tavoitteet osaminen	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen
T1 (UE/UI/UK/UO, ET)	S2	L1
T2 (UE/UI/UK/UO)	S2	L2
T4 (UE/UI/UK/UO, ET) L2, L4, L6	S2, S3	
T5 (UE/UI/UK/UO, ET) L4, L5, L7	S3	L1, L2,
T6 (UE/UI/UK/UO, ET)	S3	L2, L7
T7 (UE/UI/UK/UO, ET)	S3	L5, L6
T8 (UE/UI/UK/UO, ET)	S2, S3	L7
T9 (UE/UI/UK/UO, ET)	S2, S3	L1, L2
T10 (UE/UI/UK/UO)	S2, S3	L6